

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Мр Ане Трипковић

*Упоредна анализа колаборативног и самосталног писменог изражавања у основношколској настави
енглеског језика*

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ 1. Датум и орган који је именовао комисију Наставно-научно веће Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду на седници одржаној 22. 4. 2016, одлуком бр. 02-760/1 од 25. 4. 2016. године 2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: (1) Др Радмила Бодрич , доцент за ужу научну област Англистика, изабрана 21. 3. 2012, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, ментор (2) Др Твртко Прћић , редовни професор за ужу научну област Енглески језик и лингвистика, изабран 30. 3. 2006, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду (3) Др Татјана Глушац , доцент за ужу научну област Англистика, изабрана 12. 7. 2013, Факултет за правне и пословне студије др Лаза Вркатаћ, Нови Сад, Универзитет Унион, Београд
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ 1. Име, име једног родитеља, презиме: Ана (Ацо) Трипковић 2. Датум рођења, општина, република: 28. 8. 1980, Прибој, Република Србија 3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 19. 6. 2013, Филолошки факултет, Универзитет у Београду, <i>Примена диктогласа, као технике фокуса на форму, у великим одељењима</i> 4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Филолошке науке, Англистика
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: <i>Упоредна анализа колаборативног и самосталног писменог изражавања у основношколској настави енглеског језика</i>
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са знаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл. Докторска дисертација мр Ане Трипковић има 263 обележене стране, састоји се од седам поглавља, којима претходе: Кључна документацијска информација; Key Word Documentation; Апстракт; Abstract; Типографске конвенције; Садржај; Предговор (стр. 1-2); Дисертација садржи укупно 17 графикана, 38 табела и 15 слика. Садржај поглавља: 1. Уводна разматрања (3-12), с одељцима: 1.1. Предмет истраживања; 1.2. Хипотезе и циљ истраживања; 1.3. Методе и технике истраживања; 1.4. Кратак преглед релевантне литературе и досадашњих истраживања из испитиване области; Структура дисертације; 2. Теоријски и практични аспекти вештине писања (13-46), с одељцима: 2.1. Писање; 2.2. Говор и писање; 2.3. Писање у настави страних језика; 2.4. Приступи писању; 3. Теоријски и практични аспекти колаборативног учења (47-72), с одељцима: 3.1. Уводна разматрања, 3.2. Социјални конструктивизам, 3.3. Виготски и друштвена интеракција, 3.4. Хипотезе о усвајању другог језика и колаборативно учење, 3.5. Колаборативно учење; 4. Грешке у писању на страном језику (73-97), с одељцима: 4.1. Грешке и ставови према грешкама, 4.2. Описивање грешака, 4.3. Значај грешака, 4.4. Узроци грешака, 4.5. Третман грешака, 4.6. Анализа грешака и усвајање страног језика; 5. Методологија истраживања (98-114), с одељцима: 5.1. Циљеви истраживања, 5.2. Поступак истраживања, 5.3. Испитани ученици, 5.4. Испитани наставници; 6. Резултати истраживања (115-216), с одељцима: 6.1. Обрада података, 6.2. Резултати писмених задатака, 6.3. Анализа примера, 6.4. Резултати анкета за ученике, 6.5. Резултати анкета за наставнике, 6.6. Резултати групних интервјуа; 7. Закључци и сугестије за даља истраживања (217-234), с одељцима: 7.1. Сумирање резултата и закључака истраживања, 7.2. Сугестије за даља истраживања; Литература (235-246), са 252 нумерисане јединице; Додатак 1-5 (247-263).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација мр Ане Трипковић представља сложен теоријско-емпиријски подухват са значајним резултатима и педагошким импликацијама.

У првом поглављу, *Уводна разматрања*, дефинисан је предмет истраживања: писмено изражавање ученика у основношколској настави енглеског као страног језика. Основна идеја која је водила кандидаткињу А. Трипковић да се бави овом темом била је да провери да ли колаборација међу ученицима основне школе доприноси бољим резултатима у писању састава на енглеском језику. А. Трипковић полази од чињенице да у државним основним школама одељења имају велики број ученика те би колаборативни рад у таквим одељењима, иако захтева много пажње и планирања, донео много предности јер се у савременом друштву очекује да се ради у тимовима и сарађује у свим областима живота. Јасно и концизно су предочене хипотезе на којима се истраживање заснива и дефинисан циљ истраживања. Након тога следи приказ коришћених метода и техника истраживања, у зависности од природе истраживачког проблема, постављених хипотеза и циља истраживања. Кандидаткиња потом даје кратак преглед релевантне литературе и досадашњих истраживања из испитиване проблематике, истичући да у истраживањима спроведеним у Србији нема посебних истраживања о колаборативном писању конкретно на основношколском узрасту, али је рађена једна студија о анализи грешака у писменим радовима ученика осмог разреда основне школе. Структуром дисертације најављено је шта ће се и на који начин излагати. Већ из самог уводног поглавља закључује се да ауторка студиозно приступа проблематици. У другом поглављу, *Теоријски и практични аспекти вештине писања*, које уједно представља прво од три теоријска поглавља, кандидаткиња Трипковић прво објашњава значај вештине писања, потом се осврће на разлике између писања и говора – продуктивних језичких вештина, наводећи да се правила говора усвајају кроз интеракцију, а правила писања се морају подучавати, што често представља проблем ученицима. Ауторка посебну пажњу посвећује писању у настави страних језика: врло детаљно и систематично ауторка објашњава специфичности ове вештине, улогу и врсте писања у настави, закључујући да не постоји јединствен метод за подучавање писања управо због чињенице да ученици имају различита знања, циљеве и окружење, те је немогуће применити јединствен модел за све. Стога је битно да наставници буду свесни важности когнитивних и друштвених фактора, и у складу с тим да задају релевантне теме и подстичу сарадњу међу вршњацима кроз различите видове групних активности. На крају ауторка даје критички приказ различитих приступа писању, и јасно и прегледно наводи предности и недостатке сваког разматраног приступа. У трећем поглављу, *Теоријски и практични аспекти колаборативног учења*, дат је критички приказ литературе из области колаборативног учења. Ауторка се позива на кључне идеје из когнитивне психологије, објашњава какав је утицај друштвене околине на учење кроз призму социјалног конструктивизма и нарочито радова Виготског и Крашена, и разматра основне теоријске и практичне аспекте колаборативног учења. Потом се разматра писање као колаборативна а не само индивидуална активност, као и улога наставника у колаборативним активностима, те веза између колаборације и мотивације, указујући при том да је колаборативно учење уско повезано са социјално когнитивном теоријом и стварањем унутрашње мотивације. Ауторка се ослања на налазе многих истакнутих истраживача из области социјалне психологије и примењене лингвистике, и подржава став да ученици који раде кроз колаборацију имају позитивнији став према учењу и веће самопоуздање, и да колаборативне активности на часу могу да доведу до великог напретка у учењу страног језика. У четвртом поглављу, *Грешке у писању на страном језику*, и уједно последњем поглављу овог добро постављеног теоријско-методолошког оквира, дат је осврт на ставове према грешкама које су неминовне у ученичким радовима, потом на њихов значај и узроке настанка. Врло јасно се истиче да је једна од највећих препрека за успешно писање на страном језику управо тај велики број грешака које ученици праве. А. Трипковић представља различите поделе грешака, које све илуструје адекватним примерима, потом расправља о третману грешака, надовезујући се на теорије међујезика, контрастивне анализе и анализе грешака. Кандидаткиња износи тврдње да ученици не могу да исправљају грешке док не стекну довољно језичког знања, да у групама ученици могу међусобно да исправљају грешке, да, уколико је афективна повратна информација конструктивна, позитивна, ученици могу да прихватају исправке и истовремено уче нове изразе. У петом поглављу, *Методологија истраживања*, кандидаткиња јасно и концизно представља главни циљ истраживања: упоређивање активности самосталног и колаборативног писања на енглеском језику код ученика основношколског узраста. Упоређивање је извршено на више нивоа: кроз анализу грешака, кроз квалитативну анализу писмених радова, кроз ставове ученика према писању и грешкама, као и кроз ставове наставника. Из главног циља проистекли су посебни циљеви и хипотезе. Да би испитала све наведене хипотезе кандидаткиња је спровела емпиријско истраживање међу ученицима осмих разреда основне школе и наставницима енглеског језика који предају у основним школама у Србији. У наставку поглавља дат је врло детаљан и систематичан опис поступка истраживања спроведеног у склопу редовних наставних активности и према зацртаном плану истраживања. Дат је свеобухватан приказ коришћених истраживачких техника, опис анкета за ученике и наставнике, групних интервјуа за ученике, описан је поступак анализе грешака, и узорак испитаника (ученика и наставника). У шестом поглављу, *Резултати истраживања*, детаљно су приказани резултати истраживања, који су обрађени квантитативно и квалитативно. Прво су дати квалитативни и квантитативни прикази анализе грешака у самосталним писменим радовима на енглеском

језику, па колаборативним радовима на енглеском језику, потом је представљена анализа резултата анкетног истраживања спроведеног међу ученицима и наставницима. Анкетним истраживањем, комбинацијама питања затвореног и отвореног типа, покушало се сазнати какви су ставови ученика према писању на матерњем језику, потом писању на енглеском језику, и писању кроз групни рад. Од наставника енглеског језика се тражило да изразе своје ставове о активностима писања, и како и колико често их користе у наставној пракси. Дат је детаљан приказ групних интервјуа и ваљано тумачење добијених одговора, све с циљем добијања свеобухватније слике о истраживаној проблематици. Седмо поглавље, *Закључци и сугестије за даља истраживања*, бави се прегледом резултата истраживања, извођењем закључака на основу свих добијених резултата и сугестијама за даља истраживања. Наглашен је значај добијених резултата и њихова потенцијална примена у настави енглеског као страног језика. Додаци на самом крају докторске дисертације дају на увид све коришћене инструменте у овом истраживању.

<p>VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији</p> <p>Саопштење са међународног скупа штампано у изводу: Трипковић, Ана (2011). "Focus on Form through a Dictogloss Task". <i>9th ELTA International Conference "Teaching-Learning-Assessing: Strengthening the Links"</i>, Novi Sad, April 8-9 2011.</p>
<p>VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА</p> <p>У закључку докторске дисертације А. Трипковић <i>Упоредна анализа колаборативног и самосталног писменог изражавања у основношколској настави енглеског језика</i> сумирани су и коментарисани добијени резултати. Добијени резултати пре свега показују да ученици осмог разреда основне школе праве велики број грешака у писменим саставима на енглеском језику. Установљено је да ученици праве највише грешака приликом употребе чланова, глаголских облика и у правопису. Када су грешке системске природе, тј. када су учестале и појављују се у радовима скоро свих ученика, А. Трипковић закључује да би наставници енглеског језика требало да предузму одређене корективне и нарочито превентивне мере, да развију одређене стратегије за исправљање тих грешака. Анализом грешака у самостално написаним и колаборативно написаним саставима на енглеском језику установљено је да су учесталост и број грешака много мањи у колаборативним радовима и то у скоро свим испитиваним аспектима. Исто тако, квалитативном анализом писмених састава утврђена је велика разлика између самосталних и колаборативних радова. Ученици су у групама писали кохерентније саставе, боље су уобличавали своје мисли и стварали јаснију слику онога што су писали, док су у самосталним писменим саставима ученици углавном само набрајали реченице, без идеје водиље и дубљег значења. По свим анализираним параметрима утврђено је да су колаборативно написани радови били много успешнији. Анализом резултата анкетног истраживања за ученике установљено је да ученици немају позитиван став према писменим активностима на енглеском језику. С друге стране, већина ученика је навела да има позитиван став према колаборативном писању, наводећи да им је лакше да пишу у групи, да немају проблема с изражавањем мишљења, да су успели нешто да нуче, да је сваки члан групе допринео раду групе и да би волели поново да раде колаборативно. Статистичком анализом одговора у анкетном истраживању за ученике добијени су резултати о разлици међу половима. Већи број девојчица воли да пише и чешће пише од дечака. Оне, такође, сматрају да немају проблема с писањем и да су спремније да покажу своје радове другима, као и да су веома мотивисане да провере своје грешке у писменим радовима након што заврше писање. Девојчице исто сматрају да активније учествују у раду групе. Ови налази покрећу питање полне разлике код усвајања страног језика, као и разлике у раду у групама, што оставља простора за даља истраживања у вези с овом варијаблом. Када је реч о закључцима анкетног истраживања за наставнике енглеског језика, потврђено је да и они имају позитиван став према колаборативним активностима писменог изражавања, али је оповргнут део хипотезе у коме је наведено да наставници не употребљавају колаборативне активности за развијање вештине писања. Према тврдњама наставника, преобиман наставни план и програм и недовољан недељни фонд часова не дозвољавају чешћу употребу ових активности, али их већина наставника у сваком случају користи. Наставници додатно потврђују и налазе ауторке истраживања да су ученици мотивисанији да раде у групи, да су активнији, да у писменим радовима праве мање грешака у групи и да више воле да пишу у групи.</p>
<p>VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА</p> <p>НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.</p> <p>Кандидаткиња је суверено овладавала обимном литературом, коју је детаљно сагледала и критички обрадила. На многим местима кандидаткиња Трипковић је важне аспекте истраживане проблематике допунила својим вредносним судовима и запажањима проистеклим из личног педагошког искуства. Резултати истраживања приказани су и протумачени јасно и прегледно, према критеријумима који су постављени на почетку рада и у складу с релевантном литературом и захтевима које поставља методологија квантитативних и квалитативних истраживања. За обраду квантитативних података употребљен је софтверски пакет за анализу и обраду података IBM SPSS Statistics, version 20. Добијени резултати описани су помоћу дескриптивне статистике. Подаци употребљени за опис одговора јесу средња вредност дистрибуције, медијана, модус и стандардна девијација. Поред основне статистичке обраде података, употребљене су непараметарске методе: Ман-Витнијев У тест и Крускал-Валисов тест.</p>
<p>IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:</p> <p>НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.</p>
<p>1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.</p>
<p>2. Да ли дисертација садржи све битне елементе Дисертација садржи све битне елементе.</p>
<p>3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци</p>

<p>Ова докторска дисертација представља оригиналан допринос науци пре свега због иновативности и креативности истраживане теме, одабраног истраживачког приступа, опсежног истраживања које је кандидаткиња спровела међу ученицима основношколског узраста и наставницима енглеског језика, и могућности примене резултата у наставној пракси. Кандидаткиња А. Трипковић је важним закључцима који су изведени из анализе података добијених употребом мешовитих метода истраживања потврдила оно с чим се истраживачи из области примењене лингвистике и наставници страних језика широм света слажу: колаборативне (писане) активности подстичу ефикаснију интеракцију међу ученицима у разреду, доприносе опуштенијој и отворенијој сарадњи и подижу самопоуздање код ученика. Будући да у Србији нема истраживања о колаборативном писању на страном језику на основношколском узрасту, ова дисертација је самим тим од огромног значаја јер су понуђене врло важне смернице за унапређење образовно-васпитног рада с ученицима основне школе кроз аспект активности писменог изражавања, у овом конкретном случају на енглеском језику.</p>
<p>4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања</p>
<p>Дисертација нема недостатака који би утицали на резултате истраживања.</p>
<p>X ПРЕДЛОГ:</p>
<p>На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже да се докторска дисертација <i>Упоредна анализа колаборативног и самосталног писменог изражавања у основношколској настави енглеског језика</i> прихвати, а кандидаткињи мр Ани Трипковић одобри одбрана.</p>

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

У Новом Саду, 11. 5. 2016.

Доц. др Радмила Бодрич

Проф. др Твртко Прћић

Доц. др Татјана Глушац

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.